

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av medborgarskapslagen och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av medborgarskapslagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 272/2018 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motion:

- Lagmotion LM 12/2018 rd Ville Tavio saf m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av medborgarskapslagen.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tiina Sinkkanen, inrikesministeriet
- specialsakkunnig Hanna Pihkanen, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Timo Makkonen, justitieministeriet
- professor Tuomas Ojanen
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Martin Scheinin.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår att medborgarskapslagen ändras så att personer som gjort sig skyldiga till vissa brott kan förlora sitt finska medborgarskap. Samtidigt föreslås ändringar i vissa andra lagar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

Betänkande GrUB 13/2018 rd

I motiven till lagstiftningsordning bedöms lagförslaget med avseende på grundlagens 5 § om finskt medborgarskap, 6 § om jämlikhet, 8 § om den straffrättsliga legalitetsprincipen, 10 § om skydd för privatlivet och 21 § om rättssäkerhet. Dessutom bedömer regeringen lagförslagen med avseende på internationella avtal som är bindande för Finland.

Regeringens uppfattning är att det inte finns några konstitutionella hinder för att godkänna lagförslagen och att de sannolikt kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

LM 12/2018 rd

I lagmotionen föreslås det strängare villkor för att få finskt medborgarskap. Det allmänna tiden för bosättning föreslås därför bli höjd till tio år.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Medborgarskapslagen föreslås få nya bestämmelser om att en person som gör sig skyldig till landsförräderi-, högförräderi- och terroristbrott kan förlora sitt finska medborgarskap. Enligt den föreslagna 33 a § kan det beslutas att en person ska förlora sitt finska medborgarskap, om han eller hon utöver finskt medborgarskap har medborgarskap i en annan stat och genom en lagakraftvunnen dom i Finland enligt vissa uppräknade bestämmelser i strafflagen har dömts till ett fängelse- eller kombinationsstraff på minst fem år för ett brott mot Finlands vitala intressen. Också den kan förlora sitt medborgarskap som har dömts till ett sådant straff för försök, medverkan eller medverkan till försök till ett sådant brott. Bestämmelsen ska inte gälla person under arton år som begått brott eller de fall när det har gått mer än fem år sedan straffdomen vann laga kraft. Propositionen tar sikte på att generera effekter för den nationella säkerheten och på att förebygga terrorism, sägs det i propositionsmotiven (s. 63).

Grundlagsutskottet anser att propositionen är omsorgsfullt utarbetad och att motiven till lagstiftningsordningen i allt väsentligt är korrekta.

Enligt 5 § 2 mom. i grundlagen kan ingen fråntas eller befrias från sitt finska medborgarskap annat än på grunder som bestäms i lag och under förutsättning att han eller hon har eller får medborgarskap i en annan stat. Enligt förslaget kan en person förlora sitt finska medborgarskap bara under förutsättning att han eller hon inte blir statslös. Grundlagsutskottet hänvisar till 5 § i grundlagen och understryker att den föreslagna begränsningen också spelar en roll när lagändringen ska tillämpas. Frågan måste utredas mycket noggrant för att man vid tillämpningen kan vara säker på att den som förlorar sitt finska medborgarskap också har ett annat medborgarskap.

Enligt lagförslaget måste ett beslut att frånta någon medborgarskapet bedömas omsorgsfullt, också individuellt med hänsyn till särdragen i det enskilda fallet. Enligt utskottet begränsas inte kravet på helhetsbedömning enligt 33 b § bara till de faktorer som räknas upp i paragrafen. Utskottet har även i ett bredare perspektiv påpekat att de lagtillämpande myndigheternas prövning framför allt är bunden vid kraven på ändamålsbundenhet och proportionalitet enligt 6 § i förvaltningslagen (GrUU 73/2018 rd, s. 4–5, GrUU 17/2016 rd, s. 3, GrUU 17/2004 rd, s. 5). Också med hänsyn till 6 § i förvaltningslagen kan ett beslut om att frånta någon medborgarskap bara fattas under

Betänkande GrUB 13/2018 rd

förutsättning av förlusten av medborgarskap inte leder till nya påföljder som strider mot proportionalitetskravet.

Grundlagsutskottet vill också peka på barnens situation. Det är enligt utskottet klart att förslaget inte betyder att ett barn kan fråntas sitt finska medborgarskap på den grunden att föräldrarna förlorar sitt finska medborgarskap (se också GrUU 18/2018 rd, s. 3).

Samtidigt understryker grundlagsutskottet behovet av att bevaka praxis vid Europadomstolen. För närvarande behandlar Europadomstolen fem besvär som anförts mot Frankrike och som gäller berövande av franskt medborgarskap för personer som dömts för medverkan i förberedelse till terroristbrott, sägs det i propositionen. Europadomstolen granskar besvären också med avseende på om Frankrike har brutit mot förbudet att lagföra eller straffa två gånger (s. 27).

Grundlagsutskottet påpekar också att förlust av medborgarskap enligt den föreslagna lagen hade kommit i fråga högst några gånger under det här decenniet, om man ser till de statistiska uppgifterna i propositionen. Enligt propositionen (s. 64) är lagförslaget också i övrigt en principiellt sett stor förändring i vår finländska lagstiftning om medborgarskap, eftersom det i dagsläget går att besluta om förlust av medborgarskap inom en viss begränsad tid bara på den grunden att personen ursprungligen inte borde ha förvärvat medborgarskapet. Med hänsyn till propositionens principiella betydelse kan det enligt utskottet mot bakgrunden av de statistiska uppgifterna inte anses vara nödvändigt att stifta lagen. Utskottet menar dock att lagförslagen ingår i lagstiftarens prövningssmarginal. Lagförslagen kan godkännas utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1–4 i proposition RP 272/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen forkastar lagförslaget i lagmotion LM 12/2018 rd.

Betänkande GrUB 13/2018 rd

Helsingfors 1.3.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Anna-Maja Henriksson sv
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Kimmo Kivelä blå
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Mia Laiho saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Leena Meri saf
medlem Juha Rehula cent
medlem Wille Rydman saml
medlem Matti Torvinen blå
medlem Kaj Turunen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Marttunen.